

BEVEZETÉS.....	9
I. A 20. ÉS A 21. SZÁZAD „LEGBEFOLYÁSOSABB” NYELVELMÉLETEI.....	17
1. A modern nyelvtudomány megteremtője, Ferdinand de Saussure.....	17
1.1. <i>A nyelv és a beszéd kettőssége.....</i>	18
1.2. <i>A szinkronia és a diakronia kettőssége.....</i>	21
1.3. <i>A nyelvi jel értelmezése.....</i>	21
1.4. <i>A nyelv rendszerszerű vizsgálata.....</i>	22
2. Noam Chomsky nyelvészeti forradalma.....	25
2.1. <i>A generatív nyelvelmélet tárgya: az egyén nyelvi képessége.....</i>	26
2.2. <i>A mondatalkotás mechanizmusának feltárása.....</i>	28
2.3. <i>A nyelvelsajátítás generatív magyarázata.....</i>	30
3. Funkcionális szemlélet a nyelvleírásban.....	32
4. A nyelvtudomány ún. kognitív és pragmatikai fordulata.....	35
4.1. <i>A nyelvtudomány kognitív fordulata.....</i>	36
4.2. <i>A nyelvtudomány pragmatikai fordulata.....</i>	37
5. A használatalapú nyelvtudomány.....	38
5.1. <i>A nyelvi szerkezet és a nyelvhasználat kapcsolata.....</i>	39
5.2. <i>A gyakoriság szerepe.....</i>	40
5.3. <i>A produkció és a megértés mint a nyelvi rendszer integrált része.....</i>	40
5.4. <i>A tanulás és a tapasztalás szerepe a nyelvelsajátítás folyamatában.....</i>	41
5.5. <i>A nyelvi reprezentációk nem tárolt és rögzített egységek.....</i>	41
5.6. <i>Az adatok fontossága a nyelv elméletében és leírásában.....</i>	42
5.7. <i>A nyelvhasználat, a szinkron variációk és a diakron változások kapcsolata.....</i>	42
5.8. <i>A kontextus szerepe a nyelvi rendszer működésében.....</i>	44
6. A funkcionális szemléletű alternatív irányzatok sajátosságai.....	45
6.1. <i>Az elmélet és az empiria egyensúlya.....</i>	46
6.2. <i>A nyelvi változásokról.....</i>	46
6.3. <i>A szinkronia és a diakronia viszonya.....</i>	47
6.4. <i>A nyelvi variációk.....</i>	48
6.5. <i>A nyelv ökorendszer.....</i>	49
6.6. <i>A nyelv mint tudás és mint társadalmi jelenség.....</i>	50
6.7. <i>Szabályszerűség vs. adekvátság.....</i>	50

6.8. A funkció elsődlegessége.....	51
6.9. A nyelvészeti szemantika enciklopédikus jellege.....	54
6.10. Autonóm rendszer-e a nyelv?.....	55
6.11. A prototípuselv érvényesülése a kategorizációban.....	55
6.12. Az anyanyelv elsajátításáról.....	57
6.13. A metafora ismét a nyelvi modell része.....	58
6.14. A nyelvi tevékenység nyelv- és kultúraspecifikus voltáról.....	60
6.15. A nyelv és a nyelvtan önkényességének vs. motiváltságának kérdéséhez.....	60
7. Táblázatos összegzés.....	61
8. Funkcionális grammatika.....	68
9. Funkcionális nyelvelméleti irányzatok.....	70

II. MORFOSZINTAKTIKAI ESZKÖZÖK FUNKCIÓINAK VIZSGÁLATA.....71

1. Az <i>-(V)s</i> képző.....	71
2. A denominális <i>-(A)tl(A)n</i> képző (a fosztóképző).....	91
3. A deverbális <i>-(A)tl(A)n</i> képző (a tagadóképző).....	106
4. A rokon funkciójú <i>-(V)l</i> és <i>-(V)z</i> denominális verbunképzők.....	123
5. A kettős funkciójú <i>-t/-tt</i> formáns.....	132
6. A <i>van</i> funkciói.....	139
7. A határozói igenes szerkezet (a „létige + <i>-va</i> , <i>-ve</i> ” szerkezet).....	145

III. GRAMMATIKAI JELENTÉSEK VIZSGÁLATA.....152

1. A 'birtoklás' nyelvi kifejezőeszközei.....	152
2. A 'valamivel való ellátottság' grammatikai kifejezőeszközei.....	161
3. A 'hiány' grammatikai kifejezőeszközei.....	173
4. A fosztóképzős melléknévek szemantikai ellentétpárjai.....	194
5. A részeshatározói funkció nyelvi kifejezőeszközei.....	202
6. A 'nomen acti' képzők.....	210
7. A passzív jelentés nyelvi kifejezőeszközei.....	222
8. A grammatikai redundancia.....	229
9. A nyitóővekről.....	250
10. Egyszerű vagy összetett képzők?.....	266
11. Plurale tantumok a magyarban.....	275
12. A nyelvtanulók „hamis barátai”-ról.....	288

UTÓSZÓ.....	301
BIBLIOGRÁFIA	303
ELSŐ MEGJELENÉSEK	321